

ΘΡΗΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ : ΜΠΑΛΑΣΗ ΜΙΧΑΗΛ,
ΜΠΑΛΑΣΗ ΡΑΦΑΗΛ, ΜΠΑΛΑΣΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

ΤΜΗΜΑ Β2

«Ἐάλω ἢ Πόλις»

29 Μαΐου 1453 - Η Άλωση της Πόλης.

Τρίτη 29η Μαΐου 1453

Η πτώση της Κωνσταντινούπολης, που όλοι την θεωρούσαν άπαρτη, η σημασία της για την βυζαντινή αυτοκρατορία, αλλά και το χάσιμο της ίδιας της αυτοκρατορίας που η Πόλη αντιπροσώπευε, εντυπωσίασαν τους κατοίκους της και όλους τους Ευρωπαίους. Οι απλοί άνθρωποι του λαού, αμέσως μόλις έμαθαν το τραγικό μαντάτο, με το γνήσιο συναίσθημα που τους διέκρινε, έγραψαν θρηνητικούς στίχους για να κλάψουν το τέλος της Βασιλεύουσας.

Κάποιοι απ' αυτούς τους θρήνους, που διασώθηκαν ως τις μέρες μας, έχουν ρητορικό ύφος, άλλοι θυμίζουν δημοτικό τραγούδι, μερικοί έχουν δραματική δομή και ορισμένοι κρύβουν ακόμα και πολιτικά μηνύματα.

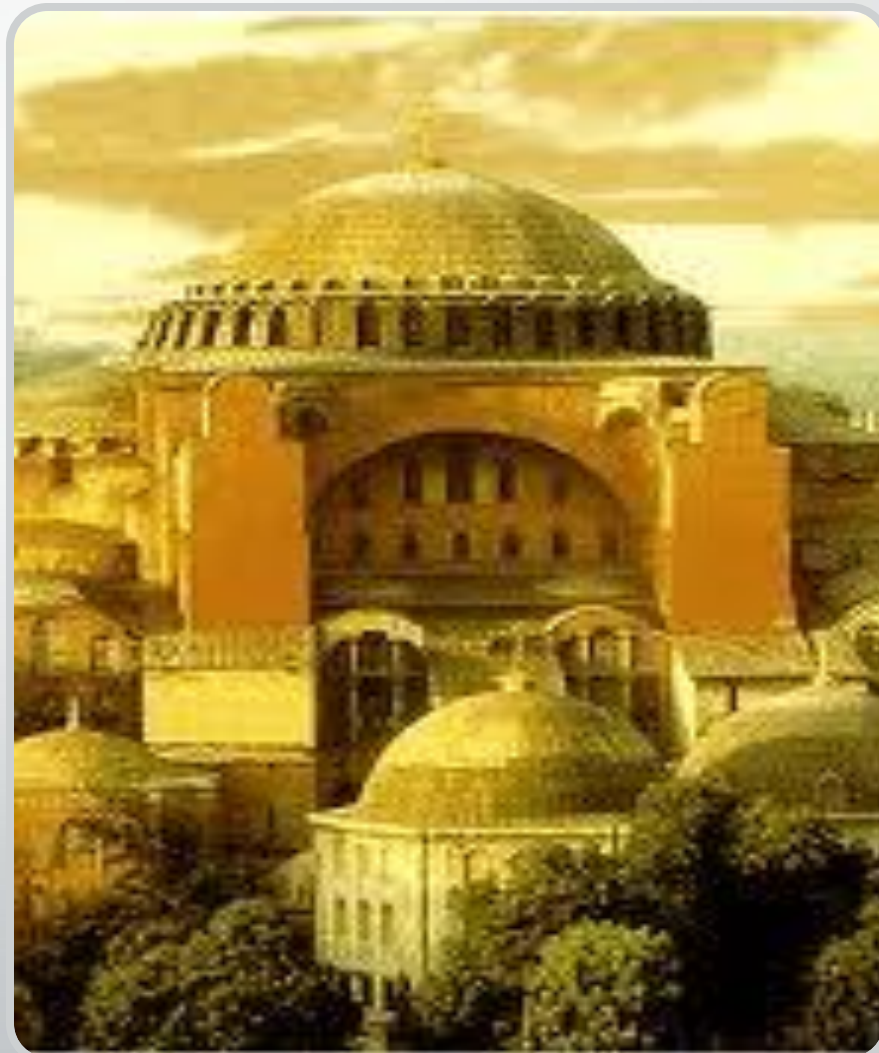
Της Αγια- Σοφιάς (δημοτικό)

Σημαίνει ὁ Θεός, σημαίνει ἡ γῆς, σημαίνουν τὰ ἔπουράνια,
σημαίνει κι ἡ Ἁγιά-Σοφιά, τὸ μέγα μοναστήρι,
μὲ τετρακόσια σήμαντρα κι ἑξήντα δυὸ καμπάνες,
κάθε καμπάνα καὶ παπᾶς, κάθε παπᾶς καὶ διάκος.

Ψάλλει ζερβὰ ὁ βασιλιάς, δεξιὰ ὁ πατριάρχης,
κι ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν ψαλμουδιὰ ἔσειόντανε οἱ κολόνες.
Νὰ μποῦνε στὸ χερουβικὸ καὶ νὰ ἔβγει ὁ βασιλέας,
φωνὴ τοὺς ἦρθε ἐξ οὐρανοῦ κι ἀπ' ἀρχαγγέλου στόμα:
«Πάψετε τὸ χερουβικὸ κι ἄς χαμηλώσουν τ' Ἁγία,
παπάδες πᾶρτε τὰ ἱερὰ καὶ σεῖς κεριὰ σβηστῆτε,
γιατί ἔναι θέλημα Θεοῦ ἡ Πόλη νὰ τουρκέψει.

Μόν' στεῖλτε λόγο στὴ Φραγκιά, νὰ ἔρθοῦν τρία καράβια,
τό ἔνα νὰ πάρει τὸ σταυρὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ βαγγέλιο,
τὸ τρίτο τὸ καλύτερο, τὴν ἁγία Τράπεζά μας,
μὴ μᾶς τὴν πάρουν τὰ σκυλιὰ καὶ μᾶς τὴ μαγαρίσουν».

Ἡ Δέσποινα ταράχτηκε καὶ δάκρυσαν οἱ εἰκόνες.
«Σώπασε κυρὰ Δέσποινα, καὶ μὴ πολυδακρύζης,
πάλι μὲ χρόνους, μὲ καιρούς, πάλι δικά μας θά ἔναι».

Παρεμφερείς στίχους έχει και το "Πήραν την Πόλιν", επίσης με πολλές παραλλαγές, που αναφέρεται στο χρονικό της Αλωσης και την τελευταία λειτουργία αλλά και η προφητεία "Πάλι με χρόνους με καιρούς, πάλι δική σου θα 'ναι", που κράτησε ζωντανό επί πέντε αιώνες τον πόθο για την απελευθέρωση της Πόλης:

*Πήραν την Πόλιν, μωρέ πήρανε, πήραν τη Σαλονίκη,
πήραν και την Αγιοσοφιά το μέγα μοναστήρι
πώχει σαράντα όνο 'κκλησιές κι' εξήντα όνο καμπάνες
κάθε καμπάνα και παπάς, κάθε παπάς και ψάλτης.
Σιμά να βγούνε τα Ιερά, κι' ο Βασιλεύς τον κόσμο,
περιστερά κατέβηκεν από τα μεσουράνια:
Πάψετε το Χερουβικό, κι' ας χαμηλώσουν τ' Αγια,
Παπάδες πάρτε τα Ιερά και σεις κεριά σθηστείτε,
γιατί 'ναι θέλημα Θεού, η Πόλη να τουρκέψει.
Ηδέσποινα τaráχτηκε κι' εδάκρυσαν οι' κόνες
Σώπασε κυρά Δέσποινα και σεις 'κόνες μην κλαίτε
Πάλι με χρόνους με καιρούς, πάλι δική σου θα 'ναι.*

Ισείς πουλιά μ' πιτούμενα, Νιγρίτα
Σερρών

Ισείς πουλιά μ' πιτούμενα,
πιτάτε στον αέρα
χαμπέρ να πάτι στο Μοριά,
χαμπέρι στην Ελλάδα
Τούρκοι την Πόλη πήρανε,
πήραν τη Σαλονίκη
Πήραν και την Αγιά Σοφιά,
το μέγα μοναστήρι
Πόχει τριακόσια σήμαντρα...

Το ανακάλημα της Κωνσταντινόπολης

Το θρηνητικό αυτό ποίημα αποτελείται από 118 δεκαπεντασύλλαβους στίχους και γράφτηκε, πιθανότατα, σύγχρονα, με το γεγονός που ιστορεί, από άγνωστο ποιητή. Ο ποιητής του, σύμφωνα με νεότερη άποψη του Κριαρά, είναι Κύπριος. Περιγράφει με απλό και συγκινητικό τρόπο την άλωση και καταστροφή της Πόλης από τους Τούρκους το 1453, τις ταλαιπωρίες των Ελλήνων και τις τελευταίες στιγμές του αυτοκράτορα.

Το ανακάλημα της Κωνσταντινόπολης

- Θρήνος κλαυθμός και οδυρμός και στεναγμός και λύπη,
Θλίψις απαραμύθητος έπεσεν τοις Ρωμαίοις.
Εχάσασιν το σπίτιν τους, την Πόλιν την αγία, το θάρρος και το καύχημα και
την απαντοχήν τους.
Τις το 'πεν; Τις το μήνυσε; Πότε 'λθεν το μαντάτο;
- Καράβιν εκατέβαινε στα μέρη της Τενέδου
και κάτεργον το υπάντησε, στέκει και αναρωτά το:
– «Καράβιν, πόθεν έρκεσαι και πόθεν κατεβαίνεις;»
– «Ερκομαι ακ τ' ανάθεμα κι εκ το βαρύν το σκότος.
ακ την αστραποχάλαζην, ακ την ανεμοζάλην·
- απέ την Πόλην έρχομαι την αστραποκαμένην.
Εγώ γομάριν δε βαστώ, αμέ μαντάτα φέρνω
κακά δια τους χριστιανούς, πικρά και δολωμένα.
.....
Ηλιε μου, ανάτειλε παντού, σ' ούλον τον κόσμον φέγγε
κι έκτεινε τας ακτίνας σου σ' όλην την οικουμένη

- κι εις την Κωνσταντινόπολιν, την πρώτην φουμισμένην και τώρα την Τουρκόπολιν, δεν πρέπει πιο να φέγγεις. Αλλ' ουδέ τας ακτίνας σου πρέπει εκεί να στέλλεις να βλέπουν τ' άνομα σκυλιά τες ανομίες να κάμνουν, να ποιίσου στάβλους εκκλησιές, να καίουν τας εικόνας
- να σχίζουν, να καταπατούν τα 'λόχρυσα βαγγέλια, να καθυβρίζουν τους σταυρούς, να τους κατατσακίζουν, να παίρνουσιν τ' ασήμια τους και τα μαργαριτάρια και των αγίων τα λείψανα τα μοσχομυρισμένα να καίουν, ν' αφανίζουσιν, στη θάλασσα να ρίπτουν,
- να παίρνουν τα λιθάρια των και την ευκόσμησίν των και στ' άγια δισκοπότηρα κούπες κρασί να πίνουν.

Τὸ Πάρσιμο τῆς Πόλης (του Πόντου)

Ἄπ' οὐρανοῦ κλειδὶν ἔρθεν' ς σ'
Ἄγι' Σοφιάς τὴν πόρταν.

Χρόνους ἔρθαν κ' ἐπέρασαν,
καιροὶ ἔρθαν κ' ἐδέβαν,

ἔνεσπάλθεν τὸ κλειδὶν ἀθές, κ'
ἐπέμ'νεν κλειδωμένον.

Θελ' ἀπ' οὐρανοῦ μάστοραν κι
ἀπὸ τὴν γῆν ἀργάτεν.

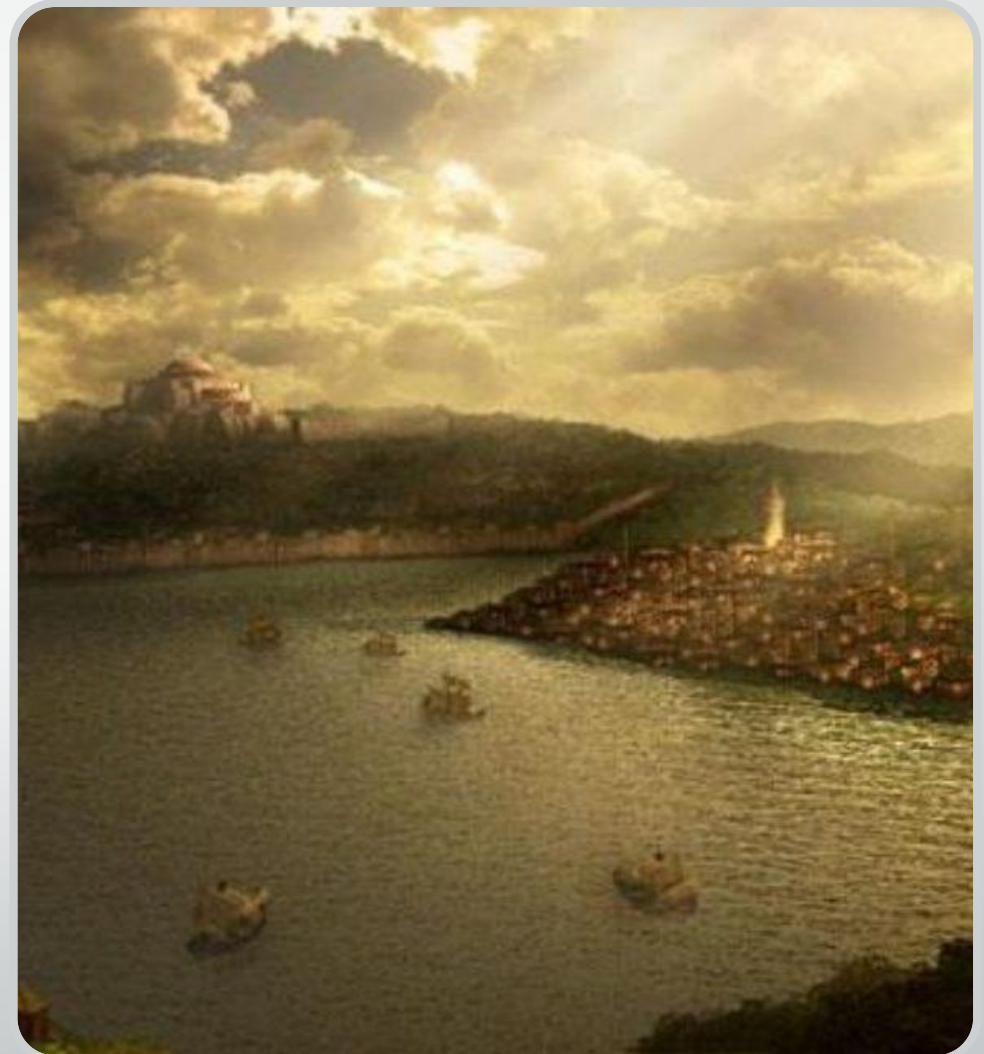

Πάρθεν ἡ Ρωμανία (Δημοτικὸ τοῦ Πόντου)

Ἐναν πουλὶν, καλὸν πουλὶν ἐβγαίν' ἀπὸ τὴν Πόλιν,
οὐδὲ στ' ἀμπέλια κόνεψεν οὐδὲ στὰ περιβόλιαν,
ἐπῆγεν καί-ν ἐκόνεψεν ἅ σου Ἡλί' τὸν κάστρον.
Ἐσεῖξεν τ' ἕναν τὸ φτερόν σο αἶμα βουτεμένον,
ἐσεῖξεν τ' ἄλλο τὸ φτερόν, χαρτὶν ἔχει γραμμένον,
Ἄτὸ κανεῖς κι ἀνέγνωσεν, οὐδ' ὁ μητροπολίτης
ἕναν παιδὶν, καλὸν παιδὶν, ἔρχεται κι ἀναγνώθει.
Σίτ' ἀναγνώθ' σίτε κλαίγει, σίτε κρούει τὴν καρδίαν.

«Ἄλὶ ἐμᾶς καὶ βὰι ἐμᾶς, πάρθεν ἡ Ρωμανία!»

Μοιρολογοῦν τὰ ἐκκλησιάς, κλαῖνε τὰ μοναστήρια
κι ὁ Γιάννης ὁ Χρυσόστομον κλαίει, δερνοκοπιέται,
-Μὴ κλαῖς, μὴ κλαῖς Ἄϊ-Γιάννε μου, καὶ δερνοκοπισκᾶσαι
-Ἡ Ρωμανία πέρασε, ἡ Ρωμανία ἴπάρθεν.
-Ἡ Ρωμανία κι ἂν πέρασεν, ἀνθεῖ καὶ φέρει κι ἄλλον.

Θρῆνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως

- Ἐκείνη ἡ μέρα ἡ σκοτεινή, ἀστραποκαϊμένη
τῆς τρίτης τῆς ἀσβολερῆς, τῆς μαυρογελασμένης,
τῆς θεοκαρβουνόκαυστης, πουμπαρδοχαλασμένης,
ἔχασε μάνα τὸ παιδὶ καὶ τὸ παιδὶν τῆ μάναν,
καὶ τῶν κυρούδων τὰ παιδιὰ ὑπᾶν ἀσβλωμένα,
δεμένα ἀπὸ τὸ σφόνδυλα ὅλα ἀλυσσοδεμένα
δεμένα ἀπὸ τὸν τράχηλον καὶ τὸ οὐαὶ φωνάζουν.
μὲ τὴν τρομάραν τὴν πολλήν, μὲ θρηνισμόν καρδίας·
[...]
νὰ πᾶτε ὅλοι κατ' ἐχθρῶν, κατὰ τῶν Μουσουλμάνων,
καὶ δεῦτε εἰς ἐκδίκησιν, τρέχετε μὴ σταθῆτε,
τὸν Μαχουμέτην σφάξετε, μηδὲν ἀναμελεῖτε,
τὴν πίστιν των τὴν σκυλικὴν νὰ τὴν λακτοπατῆτε.
[...]
ὦ, Κωνσταντῖνε Δράγαζη, κακὴν τύχην ὅποῦ ἔχες,
καὶ τί νὰ λέγω, οὐκ ἠμπορῶ, καὶ τί νὰ γράφω οὐκ οἶδα,
σκοτίζει μου τὸ λογισμόν ὁ χαλασμός τῆς πόλης.

**Γιατί πουλί μ' δεν κελαηδείς;
(Παραδοσιακό Κεσσάνης
Ανατολικής Θράκης)**

- Γιατί πουλί μ' δεν κελαηδείς πως
κελαηδούσες πρώτα;
 - Για πώς μπορώ να κελαηδώ ;
- Με κόψαν τα φτερούδια μου, με πήραν
τη λαλιά μου
Μας πήρανε μπρ' αμάν την Πόλη μας
και την Αγια-Σοφιά μας
Κλαίγει πικρά-ν-η Παναγιά.

Ὁ μαρμαρωμένος Βασιλιᾶς (νεότερο τραγούδι)

Ἔστειλα δυὸ πουλιὰ στὴν κόκκινη μηλιὰ ποῦ λένε τὰ
γραμμένα
τῶνα σκοτώθηκε, τ' ἄλλο λαβώθηκε δὲ γύρισε
κανένα.

Γιὰ τὸ μαρμαρωμένο βασιλιὰ οὔτε φωνή, οὔτε
λαλιά,
τὸν τραγουδάει τώρα στὰ παιδιά, σὰν παραμῦθι ἢ
γιαγιά.

Ἔστειλα δυὸ πουλιὰ στὴν κόκκινη μηλιὰ δυὸ
πετροχελιδόνια,
μὰ κεῖ ἔμμείνανε κι ὄνειρο γίνανε σὲ δακρυσμένα
χρόνια.

Γιὰ τὸ μαρμαρωμένο βασιλιὰ οὔτε φωνή, οὔτε
λαλιά,
τὸν τραγουδάει τώρα στὰ παιδιά, σὰν παραμῦθι ἢ
γιαγιά

Γεώργιος Βιζυηνός - Ὁ τελευταῖος Παλαιολόγος (1882)

- Τὸν εἶδες μὲ τὰ μάτια σου, γιὰ τὸν Βασιλέα ἢ μήπως καὶ σοῦ φάνηκε, σὰν ὄνειρο νὰ ποῦμε, σὰν παραμῦθι τάχα;
- Τὸν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου, ὡσὰν καὶ σένα νέα, Πὰ νὰ γενῶ ἑκατὸ χρονῶν, κι ἀκόμα τὸ θυμοῦμαι σὰν νάταν χθὲς μονάχα.
 - Ἀπέθανε, γιὰγιά;
 - Ποτέ, παιδάκι μου, κοιμᾶται.
 - Καὶ τώρα πιά δὲν ἠμπορεῖ γιὰγιάκα νὰ ξυπνήσει;
 - ὦ, βέβαια! Καιροὺς καιροῦς, σηκώνει τὸ κεφάλι, καὶ βλέπ' ἂν ἦρθεν ἡ στιγμή, πῶχει ὁ Θεὸς ὀρίσει.
 - Πότε, γιὰγιά μου, πότε;
 - Ὄταν τρανέψης, γιόκα μου, νὰ ἀρματωθῆς, καὶ κάμης, τὸν ὄρκο στὴν Ἐλευθεριά, σὺ κι ὅλη ἡ νεολαία, θὰ σώσετε τὴν χώρα. Κι ὁ βασιλιάς θὰ σηκωθεῖ τὸν Τοῦρκο νὰ χτυπήσει. Καὶ χτύπα-χτύπα, θὰ τὸν πιά πίσω στὴν κόκκινη μηλιά, καὶ πίσω ἀπὸ τὸν ἥλιο, ποῦ πιά νὰ μὴ γυρίσει!

ἘΡΗΜΗ Τῆ Κὸν συναξάρι
† Κωνσταντῖνος τὸς παλαιολόγου
Γραμμένον πρὸς φώτιον Κόνσταυδωνιεύς

Σημειο

Τὸτος ὁ βασιλιάς Κωνσταντῖνος ὁ παλαιολόγος, ὅπως φησὶ
να ἱστορίστο, δὲν ἐστάθηκε κανένας εὐτυχιόμενος καὶ πολυ-
χρονομένον καὶ δόξασιμένον εἰς τὴν ζωὴν τῆς, ἀλλὰ ἦτον ἕνας
ἀνδραγαθὸς βασιανόμενος καὶ πικραμένον + ὅσες ἡμέρες ἔζησε εἰς
τὸν κόσμον, ἦτο ἐρημνυμένον δὲν ἔφαγε + φάρμακον ἦτον δὲ νεκροὶ
ὅπως ἔπνε. + ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον εἰς κτήριον φερτὸν νιασμένον, δὲ
νὰ γίνῃ βασιλέας ἀπάνω εἰς ἕνα ἔθνος ὅπως εὐεριστότατε εἰς αἰωνία
καὶ ἀγάθῃ ἀκαταπαύστον ἀπὸ τότε ὅπως ἐστάθη ἡ οἰκὸς κλένη + καὶ
ἦτον τὴν Κωνσταντινούπολιν, πτωχὸν, κτυπημένον ἀπὸ ἀλλοθῆ καὶ
δύοιν + καὶ αὐτὸς ἦτον ὁ τελευταῖος ἀπὸ τὸ γένος τῆς, ἀληθινὸς
παλαιολόγος, καὶ ἐσκόπευεν εἰς ἄνω τὰ τὰ κρέματα τῆς γῆς τῆς, καὶ
αὐτὴ κορώνη ἐφόρεσε τὸν ἀκάνθινον τῆ φανῶν. + Ἰρμμένη καὶ πα-
λαιά ἦτον ἡ χαλμύδα τῆς ἡ βασιλικὴ, τεταπεινωμένον τὸ σκήπτρον
τῆς. Ἰρμμένη ἦτον τὸ πρόσωπον τῆς, ταπεινὸν τὸ σχῆμα τῆς. + ὡ-
σὰν τροπάρια ἦσαν τὰ χθρῖα τῆς. + Μετὰ τὰ ἄρματα ἀνετράφη,
τὴν ὡμοίαν ὡσὰν ἄλλοι + ὁ δὲν συνελθὼν δὲ ἦτο πρέσβων νὰ ται-
ριάζῃ τινὰς δαυτὸν, καὶ ὅχι ἱστορίαν βασιλικὴν. + Ὁ πραπίσωταί τε
ἦσαν καὶ ἐκεῖνοι ὡσὰν τὸν βασιλέα των, πραπίσωται τῆς χρῖ τῆς. +
Τὰ μᾶττα των ἐρχομένων ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν, ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ καὶ
ἀπὸ τὴν ἀγρῆνιαν. + Ἦστοι ἦσαν οἱ ἔχθροταῖοι ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον καὶ
πρῶτον ἐκάτω γένος τῶν ἑλλήνων, ὅπως εἶχε πλέον γεράσει,
τὴν δὲν ἀπέθανε. + τὸν καιρὸν ὅπως ἦτον ἀλώμα παλινοκροτόλον
ἐπάνω εἰς τὸ ἄνω τῆς ἔϊστο τὸ γένος, ἔχε βασιλέα τὸν μέγαν ἀλέ-
ξανδρον, ὁ ὅποιος ἦτον καὶ ἐκεῖνος παλινοκροτόλον καὶ ἀνοικτοκροτόλον, καὶ
ἐπολέμισαν καὶ αὐτὸς καὶ οἱ πραπίσωται τῆς μετ' ὡς ὡς ὡς ὡς ὡς
ζήμε =

Τὰ Εὐζωνάκια (Δημοτικό)

Στὴν Ἁγία-Σοφία ἀγνάντια βλέπω τὰ εὐζωνάκια. (δῖς)
Τὰ εὐζωνάκια τὰ καημένα στοὺς πολέμους
μαυρισμένα.

Κλέφτικο χορὸ χορεύουν καὶ ἀντίπερα
ἀγναντεύουν. (δῖς)

Κι ἀγναντεύοντας τὴν Πόλη τραγουδοῦν καὶ λένε:

-Τοῦτοι εἶναι οἱ χρυσοὶ οἱ θόλοι, ἄχ! κατακαημένη
Πόλη, (δῖς)

νὰ ἡ μεγάλη Ἐκκλησιά μας, πάλι θὰ γενεῖ δικιά μας.

Στὴν κυρὰ τὴ Δέσποινά μας, πὲς νὰ μὴ λυπᾶται. (δῖς)
Στὶς εἰκόνες νὰ μὴν κλαῖνε, τὰ εὐζωνάκια μας τὸ λένε.

Κι ὁ παπὰς ποὺ εἶναι κρυμμένος μέσα στὸ ἅγιο
βῆμα, (δῖς)

τὰ εὐζωνάκια δὲ θ' ἀργήσῃ νὰ βγεῖ νὰ τὰ κοινωνήσῃ.

Καὶ σὲ λίγο βγαίνουν τ' ἅγια μέσα ἀπὸ μυρτιές καὶ
βάγια.

ΤΡΕΙΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΙ ΚΡΗΤΙΚΟΙ

Μικρά Ασία

- Τραγούδια, αναφερόμενα σε τρεις Κρητικούς καλογέρους που αρμάτωναν καράβι, ψάλλοντας το χερουβικό και το «Χριστός Ανέστη» ή το Αξιόν εστιν ως» συναντάμε σε πολλά μέρη της πατρίδας μας. Πράγματι, κατά την Αλωση 4ο μοναχοί κλεισμένοι στον ένα απ' τους τρεις πύργους της παραλίας, τον πύργο του Αγίου Ευγενίου, πολέμησαν γενναία και δεν παραδόθηκαν, προτιμήσαντες την αυτοθυσία. Τους άλλους δύο πύργους της παραλίας, του Αλεξίου και του Λέοντος, τους υπερασπίζονταν Κρητικοί, που ήσαν οι μόνοι που δεν ηττήθηκαν και δεν κατέθεσαν τα όπλα. Όταν ο Μωάμεθ πληροφορήθηκε την αντίσταση των μοναχών, που είχαν δικό τους πλοίο και μπορούσαν να φύγουν αλλά δεν εγκατέλειψαν τον αγώνα, καθώς και των Κρητικών, διέταξε να τους αφήσουν να φύγουν. Οι Κρητικοί δέχτηκαν, αλλά δεν παρέδωσαν τα όπλα τους και έφυγαν οπλισμένοι, φθάσαντες μετά ένα μήνα στην Κρήτη όπου μετέφεραν τη θλιβερή είδηση. Οι καλόγεροι όμως συνέχισαν τον αγώνα με αυταπάρνηση και όταν παραβιάστηκε το οχυρό τους, έπεσαν από το ύψος των 11 μέτρων του πύργου και σκοτώθηκαν. Σε κώδικα της μονής της Κρήτης Αγκαράθου* σώζεται η ακόλουθη μαρτυρία :
- «Ετει ,αυνγ' (1453), Ιουνίου κθ' (29), ημέρα 5η, ήλθαν από την Κωνσταντινούπολιν καράβια τρία κρητικά, του Σγούρου, του Υαλινά και του Φιλομάτου λέγοντες ότι εις την κθ' Μαΐου μηνός, της Αγίας Θεοδοσίας, ημέρα Τρίτη, ώρα γ' της ημέρας, εισέβησαν οι Αγαρηνοί εις την Κωνσταντινόπολιν, το φοςάτου του Τούρκου τζελεπή Μεεμέτ και είπον ότι απέκτειναν τον βασιλέα τον κυρ Κωνσταντίνον τον Δράγασην και Παλααιολόγον. Και εγένετο ουν μεγάλη θλίψις και πολύς κλαυθμός εις την Κρήτην δια το θλιβερόν μήνυμα όπερ ήλθε, ότι χείρον τούτου ου γέγονεν ούτε γενήσεται. Και κύριος ο Θεός ελεήσει ημάς και λυτρώσεται ημάς της φοβεράς αυτου απειλής».

* Αγκάραθος : μονή της κοινότητας Σαμπά του νομού Ηρακλείου.

- Τρεις καλογέροι κρητικοί και τρεις απ τ' Αγιο Ορος καράβιν εστεργιώνανε. Καράβιν εστεργιώνανε με το «Χριστός ανέστη» και με το «Κύριε ελέησον». Βάνουν κατάρτια μπρούτζινα, αντένες σιδερένιες, βάνουν σχοινιά 'λυσιδωτά. Στήν προύμνη βάνουν το Σταυρό στην πλώρη το Βαγγέλιο και την Παρθένα Δέσποινα, και την Παρθένα Δέσποινα στο μεσιανό κατάρτι κι έψαλλαν το χερουβικό. Κι έψαλλαν το χερουβικό και το «Χριστός Ανέστη» φωνή τους ήρθ' εξ ουρανού.
- Φωνή τους ηρθ' εξ' ουρανού κι απ' Αρχαγγέλου στόμα : - «Ας πάψη το χερουβικό, ας πάψη το χεροβικό και το "Χριστός Ανέστη", οι Τούρκοι επήραν τη Σοφιά. Οι Τούρκοι επήραν την Σοφιά, το Μέγα Μοναστήρι πώχει τρακόσια σήμαντρα κι εξήντα δυό καμπάνες, κάθε καμπάνα και παπάς».

Σήκω καημένε Κωνσταντή...», (Θεσσαλία-Στερεά Ελλάδα)

- Το τραγούδι ξεκινάει με τους στίχους του τραγουδιού του «Κριματισμένου» (παραλογή) και συνεχίζει με στίχους εκ των γνωστών, που έχουν ως θέμα τη διακοπή στη Αγιά Σοφιά τελευταία λειτουργία. Γύρω απ' το θέμα δημιουργήθηκαν πολλοί θρύλοι που διατηρούσαν άσβεστη την ελπίδα της επανάκτησης της Πόλης της Αγιά-Σοφιάς και δυνάμωναν τις προσπάθειες για την εθνική αποκατάσταση. Θα αναφέρω μια που έχει καταγράψει ο «πατέρας» της ελληνικής λαογραφίας, Ν. Πολίτης :
- Ο παπάς της Αγιά-Σοφιάς «Όταν οι Τούρκοι μπήκαν στην Αγιά-Σοφιά, ένας παπάς έκανε λειτουργία. Οι χριστιανοί που ήσαν μαζωμένοι εσκόρπισαν, κ' ένας γιανίτσαρος σήκωσε το σπαθί του να σκοτώσει τον παπά. Αλλά δεν μπόρεσε να τον κόψει, γιατί αφανίστηκε απ' εμπρός του, και θα γυρίσει πάλι να τελειώσει τη λειτουργία τον καιρό που η Αγιά-Σοφιά θα γίνει πάλι δική μας»

- Σήκω καημέ- σήκω, καημένε Κωνσταντή. Σήκω καημένε Κωνσταντή, στην εκκλησιά να πάμε, στην εκκλησιά να πάμε.
- Σήκω και ψέλνουν εκκλησιές, ψέλνουν τα μοναστήρια. Ψέλνει και η Αγία Σοφία με τις χρυσές καμπάνες. Σιμά να βγούνε τα Ιερά, σιμά να βγούνε τ' Αγια, φωνή τους ήρθ' απ' ουρανού, που μες' απ' τα ουράνια:
- «Πάψετε το χερουβικό και την Τιμιωτέρα, παπάδες πάρτε τα ιερά, ψαλτάδες τα χαρτιά σας, τι' σήμερα πατήσανε την πόλη μας οι Τούρκοι».
- Η Παναγιά η Δέσποινα τάηκουσε και δακρύζει. «Σώπα, κυρά μου Δέσποινα και μην πολυδακρύζης πάλι με χρόνια με καιρούς, πάλι δικά σου θάναι».

Κι η Δέσποινα ως τ' άκουσε,
Ριζίτικο

Και δώστε λόγο στη Φραγκιά
την Πόλη επήρε ο Τούρκος
Κι η Δέσποινα ως τ' άκουσε
τα μάτια τς εδακρύσαν
Κι ο Μιχαήλ κι ο Γαβριήλ
την επαρηγορήσαν
Σώπασε αφέντρα και κυρά
πάλι δικά μας θα 'ναι
πάλι με χρόνια με καιρούς...

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

- ΤΗΣ ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑΣ-ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ
- <https://www.youtube.com/watch?v=4VhGY7Mzo-o>
- Ό μαρμαρωμένος Βασιλιᾶς
(νεότερο τραγούδι)
- <https://www.youtube.com/watch?v=kzUyhnUUKwg>
- Γιατί πουλί μ' δεν κελαηδεῖς;
<https://www.youtube.com/watch?v=l8vjNa5botA>

- Τα ευζωνάκια (στην Αγία Σοφία αγνάκτια)
- <https://www.youtube.com/watch?v=xITDUmBJDzI>
- Πάρθεν ή Ρωμανία
- <https://www.youtube.com/watch?v=fGfxmpJvX8Q>

- ΤΡΕΙΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΙ ΚΡΗΤΙΚΟΙ [Θρήνος για την Αλωση της Πόλης από τη Μικρά Ασία]
- <https://www.youtube.com/watch?v=peLGC54vYuU>
- «Σήκω καημένε Κωνσταντή...», συρτό στα τρία (Θεσσαλία-Στερεά Ελλάδα) | Θρήνος της Αλώσεως |
- <https://www.youtube.com/watch?v=ZJEUSmy4Ug8>

Κι η Δέσποινα ως τ' άκουσε, Ριζίτικο

<https://www.youtube.com/watch?v=VjYKUrKQ3qA>

Ισείς πουλιά μ' πιτούμενα, Νιγρίτα Σερρών

<https://www.youtube.com/watch?v=kzUyhUUKwg>

ΠΗΓΕΣ

- <http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tradition/lamentations-constantinople.htm>
- <https://gorogintezet.hu/wp-content/uploads/2020/05/Biz%C3%A1nc-eleste-g%C3%B6r%C3%B6g%C3%BCI-1.pdf>
- <http://www.athinodromio.gr/%CE%B8%CF%81%CE%AE%CE%BD%CE%BF%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%AC%CE%BB%CF%89%CF%83%CE%B7%CF%82/#.YHrg3ej7RRY>
- <https://lakonikostypos.gr/arthra/item/116671-thrinoi-gia-tin-alosi-tis-polis>
- <http://www.musicheaven.gr/html/modules.php?name=News&file=article&id=1>

48

<https://fourtounis.gr/arthra/2012/05/28/28-05-2012.html>

ΤΕΛΟΣ

